

LBRIS

We know
books

KHALIL GIBRAN

**SPIRITE
RĂZVRĂTITE**

**PREFAȚĂ, TRADUCERE DIN LIMBA
ARABĂ ȘI NOTE:
DUMITRU CHICAN**

PROEMA

2024

C U P R I N S

Prefață	7
Roza Al-Hani	13
Gemetele mormintelor	41
Alcovul miresei	59
Khalil necredinciosul	75

Roza Al-Hani

1

Nefericit este bărbatul care, îndrăgostit de o tânără femeie, și-o ia să-i fie tovarășă de viață, așternându-i la picioare sudoarea frunții și sângele inimii, dându-i pe mână roadele muncii și ale strădaniei sale, pentru ca, mai apoi, să ia seama pe neașteptate că inima ei pe care s-a silit s-o câștige prin strădania zilelor și în nesomnul nopților, a fost dată pe degeaba unui alt bărbat să se bucure de toate tainele ei și să fie fericit cu dragostea primită în dar.

Nefericită este femeia care, trezită dintr-o clipă de rătăcire a tinereții, se vede închisă în casa unui bărbat care o acoperă cu bani, cu daruri și cu onoruri, dar este neputincios de a-i atinge sufletul cu făclia vie a dragostei și de-a o face să cunoască beția vinului pe care Dumnezeu îl varsă din privirea bărbatului într-o inimă de femeie.

Pe Rashid Bey¹ Na'man l-am cunoscut încă din tinerețe. Era un libanez care se năs-

1) Bey, în turcă; bek, în arabă, titlu de noblețe acordat unor demnitari din provinciile otomane; formulă reverențioasă de adresare adăugată la numele unei persoane.

cuse și trăia la Beirut, coborâtor dintr-o veche și înstărită familie, având cultul respectului pentru gloriile trecutului. Lui Rashid însuși îi plăcea să reînvie întâmplări care să dovedească noblețea moșilor și strămoșilor săi și să-și trăiască viața de zi cu zi în tradiția și obiceiurile vechi, chiar dacă prinsese gust pentru straietele cu croială apuseană care începuseră să se poarte în Orient.

Rashid Bey era om bun la suflet și cu o morală desăvârșită, dar, asemenea multora dintre locuitorii Siriei, era obișnuit să vadă numai lucrurile din jur, fără a încerca să pătrundă și în spatele aparențelor, să-și asculte mai puțin inima și să arate mai mult interes pentru vocea realității decât pentru esența acesteia. Se bucura de ceea ce vedea, fără a se strădui prea mult să înțeleagă tainele vieții, mărgininându-se la bucuria oferită de plăcerile trecătoare. Era, într-un cuvânt, omul care se grăbea să-și arate pe față dragostea sau dezgustul, pentru ca apoi să-și facă muștrări de cuget când era prea târziu. Muștrările tardive îi țineau loc de iertare și scuză.

Toate acestea l-au făcut pe Rashid Bey să se însoare în pripă cu doamna Roza Al-Hani, mai înainte chiar ca sufletele lor să se fi unit prin acea dragoste adevărată care fac din căsnicie o viață de bucurii, de mulțumire.

Treburile m-au făcut să lipsesc câțiva ani

din Beirut, iar la întoarcere, am mers să-i fac o vizită lui Rashid. L-am găsit slăbit, cu fața palidă, trasă și tristă. Privirile sale exprimau, fără cuvinte, o durere și o melancolie care îi zdrobea pieptul. Am căutat în zadar cu privirile în jur să găsesc pricina care ar fi putut să-mi lămurească starea de amărăciune în care-l găsisem și în cele din urmă l-am întrebat:

– Ce s-a întâmplat, omule, unde îți sunt zâmbetul strălucitor și starea de bucurie care ți-a însoțit zilele tinereții? Ți-a răpit moartea vreun prieten drag? Ori nopțile negre ți-au răpit averea adunată în zilele albe? Dacă ții la mine, spune-mi de ce această întristare a sufletului și slăbiciunea care ți-a cuprins trupul?

Mi-a aruncat o privire în care se ghiceau ascunse păreri de rău și imagini unor zile fericite care nu mai erau. Cu o voce indiferentă și deprimată mi-a răspuns:

– Atunci când pierzi un prieten drag, îți poți afla consolare la alți prieteni din jurul tău, iar dacă omul își pierde agoniseala și averile, stă să se gândească la noimele bogăției și se consolează, bucurându-se că e sănătos și uită de pierdere. Dar atunci când își pierde liniștea sufletului, unde va găsi altă liniște și cu ce poate s-o înlocuiască? Când moartea își întinde mâna spre tine și te lovește, poți să primești suferința, dar când zilele

și nopțile trec și simți atingerea plăcută a vieții, atunci zâmbești și te bucuri. Soarta ți se arată într-o clipită, așa cum e, te țintuiește cu ochii rotunzi și înfricoșători, te prinde de gât cu ghearele ascuțite și te aruncă în pulbere, te zdrobește cu călcâiele de fier și pleacă mai departe, râzând în hohot, iar apoi se întoarce la tine blestemându-și faptele și cerându-ți iertare, te înlănțuie cu brațele-i mătăsoase, îți cântă ode și imnuri de speranță și bucurie și te face să uiți de necazuri. Multe griji și multe rele îți sunt aduse de ielele nopții spre a se destrăma odată cu zorii și atunci te simți încă o dată puternic și plin de speranțe. Dar se întâmplă că, uneori, partea ta de viață este o pasăre cântătoare pe care o iubești, o hrănești cu bucăți din inima ta din care îi faci colivie după cum din sufletul tăi îi faci cuib. Iar pe când stai, sorbind-o din ochi, o vezi scăpând și zburând departe de tine, către o altă colivie de unde nu se va mai întoarce vreodată. Ce poți să faci atunci? Unde vei afla mângâiere și înțelegere? Cum să îți mai retrăiești speranțele și visele. Ce putere să mai aibă inima ta tulburată?

Terminând de vorbit cu un glas sugrumat și plin de durere, Rashid Bey s-a ridicat, tremurând ca trestia în bătaia vântului, cu mâinile întinse spre înaintea, de parcă ar fi vrut să prindă ceva între degete și să-l zdrobească

în mii de fărâme. Chipul ofilit avea o paloare gălbuie. Ochii stăteau, parcă, să iasă din orbitele lor, de parcă ar fi avut vedenia unui demon venit de dincolo de viață spre a-l răpi și a-l duce în alte lumi. Apoi și-a ațintit privirile asupra mea, dintr-odată schimbat, mânia de mai înainte se transformase într-o aparență ciudată de suferință și disperare și l-am auzind aproape țipând:

– Este o femeie, cea pe care am salvat-o de la chinurile morții și de la spasmele sărăciei, femeia înaintea căreia mi-am deschis toate sipele, făcând-o să fie pizmuită de toate femeile pentru nestematele sale cu strălucire neprețuită și pentru alte bogății zugrăvite de bidivii imaginației sufletești. Femeia pe care inima mea a iubit-o, arătându-i o afecțiune fără de margini, femeia căreia i-am fost adevăratul prieten, tovarăș devotat și soț credincios întru toate, femeia care m-a trădat, părăsindu-mă pentru un alt bărbat cu care să împartă lipia plămădită din drojdia păcatului. Femeia pe care am iubit-o, splendida pasăre căreia i-am dat hrană și pentru care mi-am prefăcut inima într-o colivie și din suflet și spirit mi-a făcut cuib pentru odihna ei, pasărea care a fugit din căușul palmelor mele spre a se închide într-o cușcă străină, acest înger neprihănit care a viețuit în paradisul iubirii mele și care, odată, îmi apare acum în

chipul demonului malefic prăbușit în împărăția întunericului pentru a-și ispăși păcatul și a mă face să plătesc cu suferință pentru păcatul cu care m-a răsplătit.

Și-a acoperit obrazii cu palmele parcă pentru a se apăra pe sine de sine înșăși. A vorbit, după câteva clipe lungi de muțenie:

– Asta e tot ce pot să îți spun și te rog să nu mai întrebi altceva. Nu face plânset din vocea mea potolită, ci las-o să-și trăiască în singurătate nefericirea. Poate că, în chipul acesta, ea va crește și va da lujeri în inima mea rănită, căci puterea mea de a înțelege nu îi poate lumina sinele.

Aveam ochii umezi de lacrimi și inima plină de compătimire. Am plecat fără vreun cuvânt, căci vorbele erau neputincioase de a-i aduce vindecare inimii suferinde.

2

Nu peste multe zile, aveam să o cunosc, pentru prima oară, pe doamna Roza Al-Hani, într-o casă modestă, înconjurată de flori și copaci. Auzise de mine de la Rashid Bey Na'man, omul căruia îi zdrobise inima, părăsindu-l, apoi, ca și mort printre rămășițe de viață. Văzându-i privirile luminoase și auzind o voce melodioasă și sinceră, m-am întrebat în sinele meu: „E cu putință ca femeia aceasta să fie atât de rece la suflet, ca sub

chipul acesta luminos să se ascundă un suflet urât și o inimă ucigașă? Aceasta este soața necredincioasă, femeia pe care am învinuit-o de-atâtea ori închipuind-o ca pe șarpele ascuns în trupul unei păsări frumoase? Dacă mă înșel, atunci ce altceva decât chipul acesta scânteietor l-a făcut pe Rashid Bey să sufere într-atâta de mult? Dar oare nu știm că înapoia frumuseții vizibile stau ascunse atâtea pricini de disperare și suferință adâncă? Și nu este, oare, Luna cea care inspiră versurile poezilor dar sperie și liniștea mărilor cu fluxurile și refluxurile pricinuite?"

Stătem unul în fața celuilalt și doamna Roza El-Hani avea aerul că mi-ar fi citit și auzit gândurile și cuvintele nerostite, că ar fi vrut să-mi împrăștie într-un fel îndoielile. Își sprijinise capul pe brațul sidefiu și cu un glas mai melodios decât un sunet de liră mi-a spus:

– Măcar nu ne-am mai întâlnit până azi, ți-am auzit, domnule, din gura lumii, ecourile gândurilor și viselor care mi-au dat credința că ești un om milostiv care înțelege o femeie asuprită și neputincioasă, care îi cunoaște sentimentele, tainele, înclinațiile. Iată pentru ce vreau să-mi deschid inima înaintea dumitale, spre a-ți arăta toate tainele ei și a putea să înțelegi că Roza El-Hani nu a fost niciodată o femeie necredincioasă și rea.

Aveam abia optsprezece ani când soarta

mi l-a adus în cale pe Rashid Bey Na'man, care, atunci, se apropia de patruzeci de ani. S-a îndrăgostit de mine lunea, cum ar spune lumea și m-a făcut tovarășă de viață și doamnă într-o casă luxoasă și plină de servitori. M-a îmbrăcat în mătăsurii, m-a împodobit de sus până jos cu juvaeruri și nestemate arătându-mă prietenilor și cunoștințelor ca pe o raritate de preț și pe buze îi înfloreau un zâmbet triumfător ori de câte ori vedea privirile tuturor admirându-mă cu încântare și admirație, își ridica fruntea, cu neascunsă mândrie auzind cuvintele de aceeași admirație pe care celelalte femei și le șopteau despre mine. Se prefăcea că nu aude când cineva se întreba cu mirare dacă eu eram soția sau numai copila lui, sau când altcineva îi șoptea vecinului: „Dacă Rashid Bey s-ar fi însurat când era tânăr, prima lui odraslă ar fi fost acum mai mare la ani decât Roza Al-Hani”.

Toate acestea s-au petrecut mai înainte ca viața mea să se trezească din adâncă neștiință și nevinovăție a tinereții, înainte ca zeii să-mi aprindă flacăra iubirii în suflet, mai înainte ca sâmburii simțămintelor să-mi încolțească în inimă. Da, da, toate aceste se petreceau într-o vreme când mă îmbătam de fericire doar îmbrăcând o rochie mai frumoasă sau când eram plimbată într-o caleașcă simandicoasă, ori împodobită cu pene de preț. Dar

m-am trezit, când pleoapele mi s-au deschis și au început să vadă adevărata lumină, când am simțit flacăra focului sacru arzându-mă lăuntric, când s-a deșteptat în mine foamea sufletească, mi-am văzut aripile zbatându-se de-a dreapta și de-a stânga spre a mă ridica spre firmamentul iubirii dar tremurând neputincioase și înlănțuite în canoanele legii, ale obișnuinței și ale oamenilor, în asprimea unei legi ale cărei noime nu le puteam înțelege, când m-am trezit, așadar și am văzut toate acestea, am înțeles că fericirea unei femei nu izvorăște din generozitatea și afecțiunea bărbatului, nici din gloria și onorurile de care se înconjoară, ci vine din iubirea prin care sufletul ei și al lui se unesc într-un singur suflet, într-un singur trup, parte din trupul mare al vieții, un singur cuvânt pe buzele sfinte ale dumnezeirii. Când acest adevăr mi s-a arătat de la sine, m-am văzut singură în palatul lui Rashid Bey, prizonieră sau asemenea hoțului intrat să fure pâinea stăpânului și să se topească, apoi, în întunericul nopții. Am înțeles atunci, că fiecare zi petrecută alături de el era o uriașă minciună încrustată cu focul iadului pe fruntea mea, în văzul cerului și pământului. Nu îi puteam dărui dragoste și afecțiune. Zadarnic m-am străduit să învăț iubirea și să i-o dau, căci nimeni nu m-a învățat că iubirea este cea care ne crează inima

și nu invers. Apoi m-am rugat și m-am rugat zadarnic în întunericul nopții, cerând cerului să-mi toarne în ființă un simțământ sufletesc pentru omul pe care cerul însuși mi-l sortise să-mi fie bărbat. Cerul nu a vrut să-mi asculte ruga, pentru că iubirea se coboară în noi prin voința lui Dumnezeu, nu prin dorința noastră, a oamenilor. Așa am stat doi ani în casa acelui om, pizmuind păsările câmpului pentru libertatea de a zbura, în vreme ce, din afară, eu eram pizmută pentru greutatea aurului pe care-l purtam. Îmi plângeam inima născută pentru cunoaștere și ucisă de lege, de foamea și de setea spiritului meu răzvrătit.

Iar într-una din zilele acelea negre, prin întuneric, am văzut o rază blândă izvorând din ochii unui tânăr mergând singur pe drumul vieții, trăind retras printre hârțile și cărțile lui, în această casă bătrână. Am închis ochii, să nu mai văd raza aceea și mi-am zis mie însămi: „Suflete, spirite al meu mai întunecos decât este mormântul, nu te lăsa orbit de lumină”. Și atunci am auzit o muzică venită din Paradis, picurându-mi puritate pe răni și punând stăpânire pe ființa mea toată. Mi-am astupat urechile, să nu mai aud și din nou mi-am vorbit: „Totul este țipăt al goliciunii, nu te lăsa înșelată de cântece”. Am închis ochii, să nu mai văd, mi-am astupat urechile, să nu mai aud, dar ochii mei au continuat să